

mers vol scripten, voorwerpen, meubels, kostuums, doeken, tapijten. En daarvoor hebben zij nu een nieuw huis gevonden, opnieuw in het hart van Amsterdam, in een kleine straat tussen twee grachten en in de schaduw van zowel de Westertoren als het Toneelmuseum – waarvan deze panden ooit het pakhuis waren.

De vervallen en afgebladderde muren waar-tussen de Discordia-schatten nu in wonder-schone en metershoge, zelf geconstrueerde schap-pen liggen opgeborgen, hebben ooit toebe-hoord aan herbergen en bordelen in de oude stadswallen van onze hoofdstad. De toneel-spelers zijn dus zo'n beetje weer thuisgeko-men. En de opening was ernaar: wijd geopen-de deuren, overvloedige dranken en heerlijk voedsel, een geïmproviseerde toespraak door Jan Joris Lamers en Matthias de Koning, die voorbij was voor je goed en wel in de gaten had dat-ie was begonnen, een fotoboek (van huisfotograaf Bert Nienhuis, een der groten van de Nederlandse theaterfotografie) en een imposante repertoirelijst met stukken, plannen en projecten die we de komende tijd van Maat-schappij Discordia mogen verwachten. Waar-onder, tot mijn grote vreugde, het project *Die Physiker* van Friedrich Dürrenmatt, omschre-ven als 'een komedie in twee bedrijven, ge-schreven in 1961. Over een natuurkundige in nood, of hoe planmatiger een mens te werk gaat, des te harder treft hem het toeval, met drie lijken, drie gekken, rechercheur en direc-trice'. Het stuk zal vast lang 'repertoire hou-den' en ook dat, binnen het toneel reeds lang in ongerede geraakt begrip, wordt door de mede-werkenden van Discordia gekoesterd en dien-overeenkomstig nauwgezet omschreven: '*Re-pertoire*. Een lijst van stukken, die een toneel-gezelschap of een kunstenaar ten beste kan ge-ven, of in een seizoen kan geven. *Repertoire*. Vas-te stukken die telkens weer uitgevoerd worden. *Repertoire*. Een geheel, een voorraad aan thema's, motieven, etc.' Zelf koester ik zo'n repertoire-lijst, vol met stukken die om onnaspeurbare re-denen niet meer worden uitgevoerd en (zo valt te vrezen) ook niet worden gelezen. Ook Dür-renmatts *Fysici* staat daarop, naast onder meer Ödön von Horváths *Kasimir en Karoline*, door het Nederlandse professionele toneel voor het laatst gespeeld in 1981. Nu heeft het Rotter-damse ro Theater dit stuk op het repertoire genomen, in de regie van Guy Cassiers. En de week die met het Discordia-huis zo feestelijk werd geopend, zou met die voorstelling even feestelijk worden besloten. Hoopte ik.

Kasimir en Karoline van de Duits (Oostenrijk-se) schrijver Ödön von Horváth (1901-1938) is een op het oog merkwaardige tekst die bestaat uit 117 ultrakorte tot middellange scènes. De

locatie voor dit 'volksstuk' is de Münchense kermis, beter bekend als de 'Oktoberfeste', in het begin van de jaren dertig. De ondertitel van de tekst luidt: 'En de liefde houdt nooit op', bedrieglijk zinnetje, want de liefde tussen het meisje Karoline en de werkloze vrachtwagenchauffeur Kasimir houdt vrijwel meteen in scène één op, althans bekoelt dusdanig ernstig (naar aanleiding van een korte, felle, stekelige ruzie over de romantische kanten van een over-vliegende zeppelin) dat vanaf dat moment Kasimir en Karoline op de kermis ieder hun eigen weg gaan, met nog slechts af en toe een bekvechtende ontmoeting. De taal die ze spreken lijkt op schrijftaal, zei de Duitse schrijver Peter Handke (medeverantwoordelijk voor een ware Horváth-revival in de jaren zestig). Hij vervolgt: 'Hoe meer ze praten, des te meer ze zich van elkaar verwijderen alsof ze elkaar werkelijk van heel ver weg brieven schrijven.'

Kasimir en Karoline zijn gearde types die worstelen met concrete vragen. Maar vaak, als ze elkaar klem zetten met problemen uit de dagelijkse waanzin, proberen ze te ontsnappen met geleende taal, met woorden die ze mis-schien ergens gelezen hebben, of uit hun hoofd geleerd. Die woordencarrousel leidt tot taal van een bedrieglijke eenvoud. Nemen we als voorbeeld het begin van scène 17:

'Kasimir: Ik heb je daarstraks gevraagd wat je ermee bedoelde dat wij tweeën even-tueel niet meer bij elkaar passen. En je zei: eventueel. Dat zei je.'

Karoline: En jij zei dat ik jou laat barsten, omdat je op straat gezet bent. Dat is een heel zware belediging. Een vrouw die iets voorstelt voelt zich hooguit nog méér met die man ver-bonden als het die man tegenzit.

Kasimir: Ben jij een vrouw die iets voorstelt?

Karoline: Dat moet je zelf uitmaken.

Kasimir: En voel je je nu nog méér met mij verbonden? Je moet me nu een antwoord geven.

Karoline: Ik kan je er geen antwoord op geven. Dat moet je voelen.'

Voelen doet Kasimir niet, want hij is bezig met overleven. Karoline (over haar dagelijkse bezigheden en besognes komen we eigenlijk niks te weten) zet haar hakken voornamelijk in het kermiszand om millimeter voor millimeter wat aardigheid en warmte bij elkaar te sprokkelen.

Het raffinement van Horváths stuk zit onder meer in de figuren die hij tegenover de-zee twee jonge mensen plaatst. Karoline komt in eerste instantie de jonge Schürzinger tegen, werkzaam op de afdeling kinderconfectie van een warenhuis. Hij spreekt in een soort aange-leerde ambtenarenteksten, hij weegt zijn woor-den in het permanente besef van 'de conse-quenties' – iets waar Karoline nu juist hele-maal niet mee bezig is. Net als de 'coupeur'

Schürzinger een beetje begint te vervelen, ontmoet Karoline twee oudere heren, de direc-teur Rauch en de arrondissementsrechter Speer. Rauch ontpopt zich al snel als de baas van het bedrijf waar Schürzinger werkt, Rauch is niet van deze streek en komt op de kermis om zich te vermaken. Beide heren zijn zuipgrage, geile oude bokken die in Karoline een geinig num-mertje zien. Kasimir loopt al vrij snel in de armen van de hem niet onbekende jonge en ru-we crimineel Merkl Franz en zijn vriendin Erna, die door de dagelijkse mishandelingen van Merkl Franz weinig illusies meer overheeft maar toch nog romantische idealen koestert en in die zin een beetje op Karoline lijkt.

Via snel geschetste ontmoetingen (Horváth beschouwde het toneel letterlijk als de kortste manier waarop hij zich kon uitdrukken) wan-delen we met dit gezelschap naar de diverse uithoeken van de kermis, waarbij de alcoholi-sche versnaperingen geleidelijk aan bij onge-veer iedereen hun tol beginnen op te eisen. Kasimir is kort in zijn slotconclusie: dromen zijn bedrog. Karolines samenvatting van deze avond van uit elkaar spattende luchtballonnen en overdrijvende zeppelins (die naar Oberam-mergau drijven) is iets treffender: 'Vaak is er zo'n smachtend verlangen in je... maar dan kom je terug met geknakte vleugels en het leven gaat verder alsof je er nooit bij bent geweest...'

Ik vrees dat Guy Cassiers dit diamantje van toneelminimalisme in zijn kern niet heeft verstaan, of het heeft aangezien voor de ge-droomde partituur van iets anders dan wat Horváth heeft opgeschreven. En als ik als kijker nu zou weten wát dat ándere is dat Cassiers in Horváths *Kasimir en Karoline* heeft gezien, misschien zou ik dan (met wat slikken, hangen en uiteindelijk wurgen van mijn eigen liefdes-verhouding met dit stuk) nog wel vrede met deze voorstelling kunnen hebben. De voor-stelling bood me echter geen begin van een idee wat de regisseur bezielde kan hebben. Dat probleem begon meteen met Esther Scheld-wacht die Karoline speelt. Soms kan een foute toonzetting het acteren van een personage met-teen in de eerste zinnen fataal nekken. En dat was precies wat hier gebeurde. Karoline is nu eenmaal geen lijzige neuzelzeur en ook geen jankerige kermisdeerne op zoek naar de vol-gende verovering, en die foute inzet speelt Scheldwacht. Dat is Karoline niet. Ze heeft in haar afgeperkte leven een vrij concreet doel – een paar vierkante millimeter genegenheid – en daar bijt ze zich zo fervent in vast dat het haar vast en zeker niet gaat lukken, in ieder geval niet met die op zichzelf wel aardige jon-gen Kasimir, die een bonkige dromer is, maar achter het stuur van zijn vrachtwagen zoveel tijd heeft gekregen om na te denken dat hij er